

Februar 2013

FAKTAARK OM PRODUKTION OG LÆSNING AF LITTERATUR

Hvordan er udviklingen i danskernes læsning af bøger?

Ifølge Kulturministeriets seneste kulturvaneundersøgelse er andelen af voksne danskere, som tilkendegiver, at de læser/hører skønlitteratur dagligt eller ugentligt, steget markant i perioden fra 1993 til 2012 – fra 29 % til 45 %. I samme periode er andelen af voksne danskere, som tilkendegiver, at de læser faglitteratur dagligt eller ugentligt, steget fra 23 % til 29 %. Følgende tabel viser, hvor ofte voksne danskere læser/hører skøn- og faglitteratur (i %):

	1993	1998	2004	2012
Skønlitteratur				
Dagligt	14	16	17	23
Ugentligt	15	13	14	22
Månedligt	18	20	17	16
Sjældnere	22	23	29	19
Aldrig	31	28	24	21
Faglitteratur				
Dagligt	10	13	12	10
Ugentligt	13	14	20	19
Månedligt	17	19	19	20
Sjældnere	20	19	27	22
Aldrig	40	35	22	29

Kilde: Danskernes kulturvaner 2012

Hvad er udviklingen i antallet af bogudgivelser?

Antallet af udgivelser af dansk skønlitteratur med dansk originalsprog stiger betragteligt både under og efter den fulde liberalisering. Fra et år efter liberaliseringsperiodens begyndelse (2002) til et år efter den fulde liberalisering (2011) stiger antallet af nyudgivne dansk skønlitteratur fra 495 til 732 titler. Hvad angår skønlitteratur for børn, er antallet af udgivelser med dansk originalsprog også steget i perioden med liberalisering af bogmarkedet fra 572 udgivelser i 2002 til 915 i 2011. Omvendt ser det dog ud med faglitteraturen med dansk originalsprog, hvor antallet af danske udgivelser falder noget over perioden.

	1993	2002	2008	2010	2011
Skønlitteratur for voksne med dansk originalsprog Førsteudgaver inkl. humor, tegneserier og småtryk	364	495	575	656	732
Skønlitteratur for voksne oversat til dansk, antal titler Alle udgaver inkl. humor, tegneserier og småtryk	689	883	852	1000	911
Børneskønlitteratur med dansk originalsprog, an- tal titler Førsteudgaver inkl. tegneserier	331	572	657	843	915
Børneskønlitteratur oversat til dansk, antal titler Alle udgaver inkl. tegneserier	706	836	1038	826	723
Faglitteratur med dansk originalsprog, antal titler Førsteudgaver inkl. skolebøger og børnefaglittera- tur	5426	6010	4901	4832	5211
Faglitteratur oversat, antal titler Alle udgaver inkl. skolebøger og børnefaglitteratur	809	1242	975	835	743

Kilde: DBC

Hvad yder staten i kulturstøtte til litteratur- og bogområdet?

De statslige støtteordninger på litteratur- og bogområdet omfatter i 2013:

1. Litteraturstøtte fra Statens Kunstfond (16,6 mio. kr.)
2. Livsvarige ydelser til forfattere og oversættere (anslået ca. 8 mio. kr.)
3. Litteraturstøtte fra Statens Kunstråd (32,7 mio. kr.)
4. Biblioteksafgift til forfattere og oversættere og andre, hvis bøger står på lan-
dets biblioteker (171,3 mio. kr.)
5. Tipsmidler til litteraturformål (12,9 mio. kr.)
6. Forfatterskolen (3,0 mio. kr.)
7. Bogstartsprogrammer (4,5 mio. kr.)

I alt udgør disse ordninger ca. 249 mio. kr.

Derudover yder staten en række bevillinger og tilskud til biblioteksformål, herunder bl.a. udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker (19,0 mio. kr.) og centralbiblioteks-
virksomhed (65,9 mio. kr.). Med til billedet hører også meget betydelige kommunale be-
villinger på biblioteksområdet. Således udgjorde kommunernes driftsudgifter til folke-
bibliotekerne over 2,7 mia. kr. i 2011 (kilde: Danmarks Statistik).

Udviklingen på den markedsmæssige side

I "Danskernes Bogkøb" spørges voksne om, hvor de har gjort deres bogkøb. Svarene in-
dikerer for perioden 2001 – 2012 et fald i boghandlernes relative markedsandel fra 58 –
45 %, mens andelen for supermarked/kiosk og internettet omvendt er stigende.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	August 2012
Boghandel	58 %	58 %	59 %	59 %	61 %	58 %	57 %	58 %	57 %	51 %	48 %	45 %
Bogklub	25 %	23 %	20 %	20 %	18 %	16 %	16 %	12 %	10 %	9 %	10 %	7 %
Stormagasin	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	5 %	1 %					
Supermarked/kiosk	5 %	6 %	7 %	6 %	6 %	5 %	10 %	13 %	15 %	18 %	20 %	17 %
Internettet	4 %	3 %	4 %	6 %	6 %	10 %	10 %	11 %	12 %	15 %	17 %	22 %
Andet/ved ikke	6 %	7 %	7 %	6 %	6 %	7 %	6 %	6 %	6 %	7 %	5 %	9 %
Gennemsnitligt antal bogkøbende respondenter	693	686	677	688	705	706	746	710	688	705	667	616

Det bemærkes, at datagrundlaget for perioden 2001 – 2011 omfatter 4 årlige interviewundersøgelser med i alt mindst 4800 interviews, mens datagrundlaget for august 2012 omfatter i alt 1052 interviews. Det bemærkes også, at svarmuligheden ”stormagasin” udgik i august 2007, hvorfor resultatet for 2007 sammenlagt kun giver 99 %. Kilde: Danskernes Bogkøb, Boghandlerforeningen.

Et spørgsmål, der ofte peges på i debatten, vedrører antallet af boghandler i Danmark, herunder set i forhold til udviklingen af andre salgskanaler for bøger. Antallet af boghandler i Danmark er ifølge Boghandlerforeningens oplysninger faldet fra 474 i 1993 til 378 i 2012 – altså med knap 100 boghandler over en periode på 20 år. Med til billedet hører, at 31 boghandler ophørte i 2012, mens 11 nye kom til. Udviklingen i antallet af boghandler kan ses her:

	1993	2000	2001	2008	2012
Antal boghand- ler	474	443	436	430	378

Kilde: Boghandlerforeningen, årsberetninger og notat.

Efter dialog med Forlæggerforeningen og Boghandlerforeningen er den tidligere opførte tabel om forlagenes salg af bøger i 2001 – 2011 (baseret på Bogbarometrets tal) taget ud af faktaarket, da det er gjort gældende, at opstillingen af disse tal i tabelform giver et visuelt billede af større sammenlignelighed i tallene over årene, end der er dækning for i tallene, idet de i ledsageteksten anførte forbehold omkring disse forhold ikke fremstår lige så tydeligt som selve tabellen.

Udviklingen i regulering af bogmarkedet

Den danske bogbranches parter har siden 1837 indbyrdes aftalt en del af vilkårene for handelen med bøger i Danmark. Bogbranchen har frem til 2001 kunnet indgå sådanne aftaler i kraft af dispensationer fra den danske konkurrencelovgivning. Siden 1980'erne er dispensationerne gradvist blevet ophævet og aftalerne omkring bogpriser og samhandel liberaliseret.

I januar 2001 blev det således frivilligt for forlagene, om de ønskede at sætte en fast pris på bøgerne, og boghandlernes eneret til at sælge visse bøger forsvandt, så der ikke længere var begrænsninger på, hvem der kunne forhandle alle slags bøger. Fra juli 2006 kunne forlagene kun fastsætte udsalgsprisen på 10 % af visse udgivelser.

Den fulde liberalisering af de danske bogpriser er omfattet af en politisk aftale af 23. oktober 2009 mellem Venstre, De Konservative, Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti. Fra 1. januar 2011 er de sidste undtagelsesbestemmelser fra konkurrencelovgivningen ophævet.

Links:

De 3 første rapporter om bogmarkedet, som blev udgivet i BogMarkedet, kan ses her:
<http://bogmarkedet.dk/vagthundeudvalgets-rapporter-0>

Den 4. rapport blev udgivet af Styrelsen for Bibliotek og Medier og ligger her:
http://www.bs.dk/publikationer/rapporter_andre/bogudvalg/index.htm

Den politiske aftale af 23. oktober 2009 om liberalisering af bogmarkedet...
http://kum.dk/Documents/Nyheder%20og%20Presse/Pressemeddelelser/2009/Bred%20aftale%20om%20fuld%20liberalisering%20af%20bogmarkedet/Aftale%20om%20fuld%20liberalisering%20af%20det%20danske%20bogmarked%20_endelig_%5B1%5D.pdf